

TANÜGYIGAZGATÁSI

HÍR HARANG

Sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló a köznevelés rendszerében

SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNY MEGÁLLAPÍTÁSA

BEVEZETŐ

Nevelési-oktatási intézményeink bármikor találkozhatnak azzal a helyzettel, hogy óvodai/tanulói jogviszonnyal rendelkező gyermek/tanuló a jogviszony létesítését követően nevelési/tanév közben válik sajátos nevelési igényűvé, melynek keretén belül különleges bánásmódra jogosult. Mit tegyen az intézmény abban az esetben, ha a szakértői bizottság a jelenlegi óvodát, iskolát jelöli ki annak ellenére, hogy az alapító okirat/működés engedély nem tartalmazza az adott fogyatékosági típust? Hogyan oldja meg a gyermek tanuló fejlesztését, ha nincs megfelelő szakos gyógypedagógusa? Mit tegyen az intézményvezető, ha a fizikai környezet nem alkalmas pl. egy mozgásszervi fogyatékos esetében az integrált nevelésre, oktatásra? Köti-e a szakértői bizottság javaslatában foglaltak megvalósítása a nevelési-oktatási intézményt? Ehhez és hasonló problémák megválaszolásához próbál segítséget nyújtani jelen összeállítás.

I. A SZAKÉRTŐI BIZOTTSÁG VIZSGÁLATA, A SZAKÉRTŐI VÉLEMÉNY, VIZSGÁLATKÉRÉS

Az Nkt. 47. § (1) bekezdése rögzíti, hogy a sajátos nevelési igényű gyermeknek, tanulónak joga, hogy különleges bánásmód keretében állapotának megfelelő pedagógiai, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai ellátásban részesüljön attól kezdődően, hogy igényjogosultságát megállapították. A különleges bánásmódnak megfelelő ellátást a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani. A sajátos nevelési igényű tanulók oktatásánál a szakértői bizottságnak kiemelkedő szerepe van, hiszen az általa kiadott szakvélemény alapján van mód a sajátos nevelési igényű tanulók számára a megfelelő, speciális szakértelemmel és felszerelésekkel rendelkező iskola igénybevételére, továbbá ez határozza meg a tanuló számára biztosítandó speciális pedagógiai ellátást, pozitív diszkriminációra vonatkozó javaslatokat.

1. A szakértői vélemény, mint zsinórmérték

Gyakran felmerül a kérdés, hogy kötelező-e a szakértői bizottság szakvéleményében foglaltak betartása,

hiszen az csupán „javaslat” formájában ír pl. a rehabilitációs foglalkozások számáról?

Korábban több beadvánnyal kapcsolatban az Egyenlő Bánásmód Hatóság (továbbiakban: EBH amely az Alapvető Jogok Biztosának Hivatalába integrálódott, mint hatóság) határozataiban megállapította:

„A szakértői vélemény által kijelölt intézménynek tehát a gyermek számára kötelezően biztosítania kell a szakvélemény által előírt fejlesztést. Ez utóbbival kapcsolatban a hatóság következetes álláspontja szerint – tekintettel a sajátos nevelési igényű gyermeknek a fejlesztéshez és speciális ellátáshoz való jogára, valamint arra, hogy a kijelölt intézménynek azt a törvény erejénél fogva a számára biztosítani kell – nem bír jelentőséggel, hogy a fejlesztéssel, illetve habilitációval kapcsolatos előírások előtt a „javaslat” megjelölés szerepel. Nem hivatkozhat tehát a fejlesztés nyújtására kötelezett intézmény arra, hogy a szakvélemény által előírtak nem rendelkeznek kötelező erővel, azok csupán javaslatnak tekinthetők.”

A sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók „Írányelve” a következően rendelkezik:

„Az integráltan nevelt gyermek, tanulók számára biztosítani kell mindazokat a speciális eszközöket, egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs, rehabilitációs ellátást, melyekre a szakértői bizottság javaslatot tesz.”

A szakértői bizottság szakvéleményében foglaltak tehát az intézményre nézve kötelező jellegűek, annak ellenére, hogy ott csak „javaslat”-ként szerepelnek a fejlesztésre, szakemberre, s az óraszámokra vonatkozó.

Az EBH az ún. „előzetes” szakértői véleményekkel kapcsolatban a következőket írja:

*„Mindazonáltal fontos megjegyezni, hogy a szakértői bizottság által számos esetben kiadott ún. előzetes vizsgálati vélemény **nem minősül a részletes fejlesztési javaslatokat és intézménykijelölést tartalmazó szakértői véleménynek**, amellyel szemben – a gyermek törvényes képviselőjének egyet nem értése esetén – jogorvoslatnak is helye van. **Az előzetes vizsgálati vélemény, tájékoztató jellegű. Kötelező erővel – a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről szóló 15/2013. (II.26.) EMMI rendelet (a továbbiakban: 15/2013. EMMI rendelet) alapján – a részletes szakértői vélemény bír.**”*

2. A szakértői bizottsági vizsgálat

A szakértői bizottság a szakértői véleményében tesz javaslatot a 15/2013. EMMI rend. 17. § (1) bekezdése alapján a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló ellátására, az ellátás módjára, formájára és helyére, az ellátáshoz kapcsolódó pedagógiai szakszolgálatok típusaira, a szükséges szakemberre és annak feladataira. A szakértői véleménynek tartalmaznia kell – többek között – annak megállapítását, hogy a sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló az e célra létrehozott, a fogyatékoság típusának megfelelő nevelési-oktatási intézményben, osztályban, csoportban, tagozaton vagy a többi gyermekkel, tanulóval közösen is részt vehet az óvodai nevelésben, iskolai nevelésben-oktatásban, kollégiumi nevelésben, valamint annak megállapítását, hogy a sajátos nevelési igényű tanuló a tankötelezettségét kizárólagosan iskolába járással, illetve kizárólagosan egyéni munkarendben teljesítheti, illetve ez utóbbi esetben a heti foglalkoztatás idejét és a felkészüléshez szükséges szakembereket.

Továbbá annak megállapítását, hogy a tanuló a tankötelezettségét fejlesztő nevelés-oktatás, illetőleg a fejlesztő nevelés-oktatást nyújtó iskola által szervezett egyéni fejlesztés keretében teljesíti. Javaslatot tesz a gyermek, tanuló sajátos nevelési igényének megfelelő óvodára, csoportra, általános iskolára, csoportra, osztályra, tagozatra (a továbbiakban: kijelölt iskola), illetve megjelöli a kijelölt nevelési-oktatási intézményt, valamint megfogalmazza a gyermek, tanuló nevelésével, oktatásával kapcsolatos sajátos követelményeket, fejlesztési feladatokat, a fejlesztési feladatok ellátásának javasolt időkeretét. Javaslatot tesz még az egyes

tantárgyakból, tantárgyrészekből az értékelés és minősítés alóli mentesítésre, valamint a szükséges szakemberre is.

3. Határidők

A szakértői bizottság eljárására a jogszabályok határidőket állapítanak meg. Az 15/2013. EMMI rend. 14. § (1) bekezdése alapján a szakértői **vizsgálat időpontjáról szóló értesítést** a vizsgálat kezdeményezésére irányuló kérelem megérkezését követő naptól számított **tizenöt napon belül**, a **vizsgálat időpontja előtt legalább tíz nappal meg kell küldeni a szülőnek.**

A szakértői vizsgálat időpontját – első vizsgálat esetében – a vizsgálat kezdeményezésére irányuló kérelem megérkezését követő naptól számított **harminc napon belüli időpontra kell kitűzni.**

A szakértői véleményt az Nkt. 47. § (5) bekezdésében foglaltak szerint – **a vizsgálat lezárását követő huszonegy napon belül – kézbesíteni kell a szülőnek.** Figyelemmel az előző rendelkezésekre a szakértői bizottság eljárása a legoptimálisabb esetben a postázás időtartamán túl minimum 51 napot, azaz majdnem két hónapot tesz ki. (A mindennapi gyakorlatból tudjuk, hogy ezeknek a határidőknek a betartása nem mindig valósul meg.)

4. A vizsgálatok típusai

- a) Alapvizsgálat:
a gyermek, tanuló teljes körű (pedagógiai/gyógypedagógiai, pszichológiai, orvosi) vizsgálata.
- b) Kiegészítő vizsgálat:
az alapvizsgálat során felmerült, a megalapozott diagnózis megállapításához szükséges - de a gyermek terhelhetősége, a szükséges vizsgálati eszköz, szakember, vagy kompetencia hiánya miatt - annak keretében el nem végzett, a bizottság keretein belül el nem végezhető orvosi, pszichológiai stb. vizsgálat.
- c) Felülvizsgálat:
hivatalból, hatósági megkeresésre vagy szülői kérelem alapján vagy a gyermek nevelését ellátó óvoda, nevelését, oktatását ellátó iskola kérelme alapján végzett, - a korábbi diagnózis megalapozottságát, a nevelés, a nevelés, oktatás formájának megfelelőségét, a fejlesztés eredményességének mérését célzó felülvizsgálat.

5. Ki kérheti a szakértői bizottsági vizsgálatot?

15/2013. EMMI rend. 23. § (1) szerint: *“A szülő a felülvizsgálati eljárást bármikor kezdeményezheti. A szakértői bizottság a szülő kérelmére akkor köteles lefolytatni a felülvizsgálati eljárást, ha a hivatalból történő felülvizsgálat óta több mint hat hónap telt el, és a soron következő, hivatalból történő felülvizsgálat időpontjáig több mint hat hónap van hátra.”* (Ehhez kapcsolódóan lásd a Hírharang 1. számát, amely a különélő szülők felügyeleti jogát vizsgálja.)

15/2013. EMMI rend. (4) szerint: *“A gyermek nevelését ellátó óvoda, nevelését, oktatását ellátó iskola a felülvizsgálati eljárást - tanévenként legfeljebb egy alkalommal - bármikor kezdeményezheti, amelyről - a felülvizsgálat szükségességének indokolásával - a szülőt tájékoztatni köteles. Sajátos nevelési igényű gyermek esetében, az óvodai vagy iskolai kezdeményezésre történő felülvizsgálat lefolytatásakor a felülvizsgálat részeként, a szakértői bizottság egy tagja legalább egy teljes napot a gyermek óvodai csoportjában, a tanuló iskolai osztályában hospitál, megfigyeléseiről feljegyzést készít.”*

Ha a felülvizsgálatra a kijelölt intézményben kerül sor, a vizsgálat időpontjáról és helyéről - a szakértői bizottsággal történő egyeztetés alapján - a gyermek, tanuló nevelését, nevelését-oktatását ellátó intézmény a felülvizsgálat időpontja előtt legalább nyolc nappal értesíti a szülőt. A felülvizsgálat során a szülő jelenlététől, valamint közreműködésétől a szakértői bizottság eltekinthet, ha a szülő a vizsgálat lefolytatása előtt írásban nyilatkozik a felülvizsgálat tényének és időpontjának tudomásul vételéről, és arról, hogy azon nem kíván jelen lenni.

A 15/2013. EMMI rend. 13. § (2) bekezdése pontosan meghatározza a szakértői bizottsági vizsgálatok indítását, kezdeményezését. Eszerint:

A szakértői vizsgálat indítható:

- a) hivatalból,
- b) hatósági megkeresésre,
- c) szülői kérelemre,
- d) illetve a szülő egyetértésével
 - da) a nevelési-oktatási, illetve a szakképző intézmény,
 - db) a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény hatálya alá tartozó család- és gyermekjóléti szolgálat, család- és gyermekjóléti központ, bölcsődei ellátást nyújtó intézmény, szolgáltató, gyermekotthon, területi gyermekvédelmi szakszolgálat, nevelőszülői hálózat működtetője,
 - dc) a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló törvény hatálya alá tartozó fogyatékosok ápoló, gondozó otthona, fogyatékosok rehabilitációs intézménye, fogyatékosok nappali intézménye kezdeményezésére.

Ha a nevelési-oktatási, illetve a szakképző intézmény, vagy a gyermekjóléti, a gyermekvédelmi, a szociális intézmény, valamint a gyámhatóság megítélése szerint a gyermek, tanuló szakértői vizsgálata szükséges,

- a) az indok közlésével javasolja a szülőnek a szakértői vizsgálaton való megjelenést és részvételt, a szülő egyetértése esetén óvodai nevelésben, iskolai nevelésben, oktatásban részesülő gyermek esetén
- b) a nevelési-oktatási, illetve a szakképző intézmény gondoskodik arról, - gyermekjóléti, a gyermekvédelmi, a szociális intézmény, valamint a gyámhatóság közreműködik abban - hogy a vizsgálati kérelem tíz napon belül kiállításra kerüljön,
- c) a javaslattétellel egyidejűleg köteles a szülőt tájékoztatni a vizsgálatok eredményeinek lehetséges következményeiről, a szülőnek a vizsgálattal és annak megállapításaival kapcsolatos jogairól,
- d) halmozottan hátrányos helyzetű gyermek, tanuló vizsgálatának kezdeményezése esetén, a vizsgálaton jelen lévő szakszolgálati-esélyegyenlőségi szakértő szerepéről a szülőt tájékoztatni köteles.

A szülő egyetértése esetén a szakértői vélemény készítésére irányuló - a szülő által aláírt - kérelmet az óvoda, az iskola megküldi

- a) a szakértői bizottságnak,
- b) a halmozottan hátrányos helyzetű gyermek, tanuló vizsgálatának kezdeményezése esetén - az (5) bekezdésben foglalt kivétellel - a Hivatalnak.

Szülői egyetértés hiányában a vizsgálatot kezdeményező intézmény a Korm. rendelet 42. § (3) bekezdés a) pontjában foglalt eljárás megindítását kéri.

Ha a halmozottan hátrányos helyzetű gyermek, tanuló szülője a szakértői vélemény készítésére irányuló kérelemnyomtatványon olyan nyilatkozatot tesz, hogy gyermeke vizsgálatánál szakszolgálati-esélyegyenlőségi szakértő ne legyen jelen, a (4) bekezdés b) pontjában foglaltakat nem kell alkalmazni.

A szakértői vizsgálat megkezdéséhez a szülői felügyeletet gyakorló **mindkét szülő együttes jelenléte szükséges**. A vizsgálaton megjelent szülő a távollévő szülőt képviselheti, erről a szülőt legkésőbb a vizsgálat megkezdésekor tájékoztatni kell. Kétség esetén vélelmezni kell, hogy a vizsgálaton megjelent szülő a távollévő szülő képviselőjére nem jogosult. A szakértői vizsgálat során a szülő köteles közreműködni, a vizsgálaton - annak zavarása nélkül - jogosult mindvégig jelen lenni.

Ha a gyermek halmozottan hátrányos helyzetű, az első vizsgálat alkalmával, a 15/2013. EMMI rend .21. § (3)-(6) bekezdése szerinti folyamatos figyelemmel kísérést lezáró vizsgálat alkalmával, a szakértői bizottság vizsgálatakor a Hivatal által kijelölt szakszolgálati-esélyegyenlőségi szakértőnek jelen kell lennie.

A (3) bekezdésben meghatározott esetben a szakértői bizottság - az (1) bekezdés szerinti értesítéssel egyidejűleg - megkeresi a Hivatalt szakszolgálati-esélyegyenlőségi szakértő kirendelése céljából. A Hivatal a megkeresés kézhezvételétől számított nyolc napon belül kijelöli a szakszolgálati-esélyegyenlőségi szakértőt.

6. Szülői egyetértés, vagy egyet nem értés a vizsgálat eredményével kapcsolatban

A szülőnek aláírásával kell igazolnia egyetértését a szakértői véleményben foglaltakkal. Amennyiben a szakvélemény tartalmával (például a megállapított diagnózissal, a fejlesztési javaslatokkal, a kijelölt intézménnyel) nem ért egyet, úgy a szakvéleményen szereplő jogorvoslati tájékoztatásnak megfelelően jogorvoslattal élhet. (A szülőnek - a szakértői vélemény kézhezvételétől számítva - tizenöt nap áll rendelkezésre a szakértői vélemény felülvizsgálatának kezdeményezésére. Amennyiben a szülő a szakértői vélemény kézhezvételétől számított tizenöt napon belül nem tesz nyilatkozatot és nem indítja meg az eljárást, az egyetértését megadottnak kell tekinteni.)

II. KIJELÖLT ISKOLA/ÓVODA

1. Milyen intézmény jelölhető ki?

A szakértői bizottság részéről elméletileg csak olyan intézmény jelölhető ki sajátos nevelési igényű gyermekek/tanulók többi gyermekkel/tanulóval együtt történő (integrált) oktatására, amely intézmény alapító okirata/működési engedélye tartalmazza a sajátos nevelési igényű gyermek/tanuló többi gyermekkel/tanulóval történő nevelését-oktatását, illetve az adott fogyatékosági típus ellátása szerepel az alapító okiratban, illetve működési engedélyben.

A szakértői bizottságok rendelkeznek egy ún. intézményi listával, amely tartalmazza az illetékességi területükön működő nevelési-oktatási intézményeket, amelyek részt vesznek a sajátos nevelési igényű gyermekek/tanulók ellátásában. A gyakorlatban gyakran előfordul, hogy a szakértői bizottság a jelenlegi intézményt jelöli ki, annak ellenére, hogy az alapító okirat/működési engedély nem tartalmazza az adott fogyatékosági típus ellátását. Ilyenkor kéri a fenntartót/intézményt, hogy gondoskodjon a gyermek, tanuló ellátásáról.

Az intézményt a szülő választja ki az illetékes szakértői bizottság szakértői véleménye alapján, a

szülő és a gyermek igényeinek és lehetőségeinek figyelembevételével. Ebből következően a szülő iskolaválasztási joga is korlátozott, mert elméletileg csak azon intézmények közül választhat, amelyek rendelkeznek a sajátos nevelési igényhez szükséges szakmai, személyi és tárgyi feltételekkel. (Vagyis az intézményi listában szereplő nevelési-oktatási intézmények közül.)

2. Hogyan járjunk el óvodai, tanulói jogviszonnyal rendelkező gyermek, tanuló esetében, ha később történik a sajátos nevelési igény megállapítása és az alapító okiratunk/működési engedélyünk nem tartalmazza az adott fogyatékosági típust?

A sajátos nevelési igényű gyermek/tanuló számára megfelelő ellátást nyújtó nevelési-oktatási intézményeknek egyrésztől rendelkezniük kell a szükséges fogyatékosági típusnak megfelelő szakemberekkel, tárgyi feltételekkel, speciális tantervvel, tankönyvvel, valamint speciális gyógyászati és technikai eszközökkel, másrésztől pl. mozgásfogyatékosággal, látás-fogyatékosággal küzdő gyermekek/tanulók integrált nevelése-oktatása során akadálymentes környezettel is. Joggal vetődik fel a kérdés, hogy mit kezdjen az óvoda, iskola azzal az esettel, ha jogviszonnyal rendelkező óvodásának, tanulójának a felvételt követően állapítják meg sajátos nevelési igényét, és sem a személyi, sem a tárgyi, környezeti feltételek nem biztosítottak? (Pl. mozgásszervi fogyatékoságot, vagy érzékszervi fogyatékoságot (látássérült) állapított meg a szakértői bizottság?)

Ellátás tekintetében:

Ha az alapító okirat/működési engedély nem tartalmazza az adott fogyatékosági típust, akkor vélhetően a szükséges szakemberrel sem rendelkezik az intézmény. Ilyenkor meg kell keresni az illetékes EGYMI-t, s kérni kell az utazó gyógypedagógiai hálózaton keresztül a hiányzó szakembert. A megkeresés **ne telefonon történjen, hanem mindig igazolható módon írásban!** Amennyiben az EGYMI biztosítja utazó gyógypedagógiai hálózat útján a szakértői véleményben foglalt fejlesztéseket, akkor a normatíva igénylésekor a gyermeket/tanulót egy főként kell figyelembe venni.

Nkt. 15/A. § (1) “Az utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori hálózat feladata a sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló többi gyermekkel, tanulóval részben vagy egészben együtt, azonos óvodai csoportban, iskolai osztályban történő óvodai nevelését, tanuló iskolai nevelés-oktatását végző nevelési-oktatási intézmények számára a sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló neveléséhez, oktatásához szükséges speciális szakképzettséggel rendelkező szakember biztosítása, amennyiben a nevelési-oktatási intézmény a 47. §-ában meghatározottak szerint alkalmazandó gyógypedagógus, konduktor szakképzettségű szakemberrel nem rendelkezik.”

(A fent idézett jogszabályból kitűnik, hogy a jogalkotó az utazó gyógypedagógiai hálózat működtetése és feladatellátása során nem tesz különbséget állami és egyházi fenntartású intézmények között. Ne hagyjuk, hogy az EGYMI arra való hivatkozással utasítsa el kérésünket, hogy ők csak az állami fenntartású intézményeknek szolgáltatnak utazó gyógypedagógust! A kérelmünk elutasítását mindig kérjük írásban az EGYMI-től.)

Akadálymentes környezet tekintetében:

Ha a környezet akadálymentesítésére lenne szükség (pl. mozgásszervi fogyatékoság esetén), akkor hivatalos levélben keressük meg az épület tulajdonosát, hogy a szükséges fejlesztéseket hajtsa végre. (Ez a megkeresés egy esetleges gyermek/tanulóbaleset esetén kiemelt jelentőségű.)

Természetesen arra való hivatkozással, hogy az alapító okirat nem tartalmazza az adott fogyatékosági típust, az óvodai/tanulói jogviszony sem a kötelező felvételt biztosító, sem pedig a választott óvodában, iskolában nem szüntethető meg!

3. Hogyan járjunk el, ha beiskolázási körzeten kívül lakó sajátos nevelési igényű tanuló nyújt be felvételi/átvételi kérelmet, és az alapító okiratunk/működési engedélyünk nem tartalmazza az adott fogyatékosági típust?

Ebben az esetben a felvételi/átvételi kérelmet határozat formájában el kell utasítani az alapító okiratunkra hivatkozva.

4. Hogyan járjunk el, ha beiskolázási körzeten kívül lakó tanuló nyújt be felvételi/átvételi kérelmet, és a jelentkezési lap kitöltésekor a szülő azt nyilatkozta, hogy gyermekének szakértői vizsgálata folyamatban van?

Ebben az esetben ne döntsünk azonnal a felvételi/átvételi kérelemről, hanem várjuk meg a szakértői véleményt, s annak ismeretében hozzunk döntést a felvételről. Erről azonban a szülőt írásban tájékoztatni kell. (Mivel beiskolázási körzeten kívüli tanulóról van szó, nincs felvételi kötelezettségünk.)

5. Felülvizsgálati kötelezettségek

Ha a gyermek, tanuló enyhe értelmi fogyatékos, illetve egyéb pszichés fejlődési zavarral küzd, a szakértői véleményt az első hivatalból történő felülvizsgálat után addig a tanévig, amelyben a tanuló a tíz éves életkort betölti minden második, azt követően és egyéb fogyatékoság, valamint autizmus spektrum zavar esetében, illetve ha a tanuló beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzd, addig a tanévig, amelyben a tanuló a tizenhatodik életévét betölti, minden harmadik tanévben hivatalból felül kell vizsgálni. **A felülvizsálat időpontját a szakértői véleménynek tartalmaznia kell.**

A szakértői vélemények a fent meghatározott időpontok után lejárnak, s az abban foglaltak nem szolgálhatnak alapul a fejlesztéshez, mentesítéshez, illetve a számított létszám igénybeviteléhez. Gyakorlati tapasztalat, hogy a felülvizsgálatok jelentősen csúsznak a bizottságok leterheltségéből adódóan.

Fontos megjegyezni, hogy a felülvizsgálattal kapcsolatban az intézményeknek is kötelezettségük van.

Az óvoda, iskola **minden év június 30-áig megküldi** az illetékes szakértői bizottsági feladatot ellátó intézmény részére azon tanulók nevét - a szakértői véleményt kiállító intézmény és a szakértői vélemény számával együtt -, akiknek a felülvizsgálata a következő tanévben esedékes. (Jelzési kötelezettség.) Nagyon fontos, hogy az jelzési kötelezettségünknek eleget tegyünk, mert a szakértői bizottsági felülvizsgálatok jelentős késéssel történnek meg.

Amennyiben az intézmény időben eleget tesz a felülvizsgálati jelzési kötelezettségének, akkor a felülvizsgálatok elmaradása, jelentős csúszása már nem kérhető számon az intézményen. Ilyenkor, ha le is járt a szakértői vélemény, az intézmény a lejárt szakvéleményben foglaltak szerint járjon el a továbbiakban is, hiszen a gyermeket/tanulót nem érheti hátrány amiatt, hogy késnek, vagy

elmaradnak a hivatalból történő felülvizsgálatok. Egy esetleges MÁK ellenőrzés során a lejárt szakértői vélemény esetén is – amennyiben jeleztük az esedékes felülvizsgálatot – igazolni tudjuk, hogy a számított létszámot jogszerűen vettük igénybe, hiszen a felülvizsgálat nem az intézmény hibájából maradt el, s a gyermeket, tanulót továbbra is ellátjuk.

6. Normatíva igénylése sajátos nevelési igényű gyermekek/tanulók után

Az enyhe értelmi fogyatékos, beszéd fogyatékos vagy pszichés fejlődési zavarral küzdő sajátos nevelési igényű tanulót két gyermekként, a mozgásszervi, érzékszervi (látási, hallási), középsúlyos értelmi fogyatékos, autizmus spektrum zavarral küzdő vagy halmozottan fogyatékos gyermeket, tanulót három gyermekként kell figyelembe venni az óvodai csoport, iskolai osztály, kollégiumi csoport létszámának számításánál, ha nevelés-oktatásuk a többi gyermekkel, tanulóval együtt történik.

7. A tankerületi központ hatósági feladatai szakértői vizsgálattal kapcsolatban

- Az illetékes tankerületi központ kötelezi a szülőt, hogy gyermekével jelenjen meg szakértői vizsgálaton, továbbá a szakértői vélemény alapján gyermekét a megfelelő nevelési-oktatási intézménybe írassa be.
- Az illetékes **tanterületi központ közigazgatási hatósági eljárás keretében hoz döntést** a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézség vagy a sajátos nevelési igény megállapításával, illetve a szakértői véleményben foglaltakkal összefüggésben.
- Az eljárás megindítását a szülő kérheti az illetékes tankerületi központnál, ha nem ért egyet a szakértői véleményben foglaltakkal, illetve a szakértői bizottság eljárásával.

Az eljárás megindítását köteles kérni:

- a) a nevelési-oktatási, a gyermekjóléti, gyermekvédelmi, szociális intézmény, vagy a gyámhatóság, ha a szülő a szakértői vizsgálat szükségességével nem ért egyet, illetve a kérelmet nem írja alá,
 - b) a szakértői bizottság, ha a szülő a gyermekével a szakértői vizsgálaton ismételt felhívás ellenére nem jelenik meg vagy a szakértői vizsgálatban nem működik közre, illetve a szakértői véleményben foglaltakkal vagy annak továbbításával nem ért egyet,
 - c) a szakszolgálati-esélyegyenlőségi szakértő, ha a szakértői bizottság eljárásában megszegték a vizsgálat eljárási szabályait,
 - d) a kijelölt nevelési-oktatási intézmény vezetője, ha a gyermeket a szakértői vélemény alapján a kijelölt nevelési-oktatási intézménybe nem íratják be.
- A tankerületi központ meghatározza az iskolák felvételi körzeteit, továbbá a pedagógiai szakszolgálatot ellátó intézmény működési körzetét.

III. ELLÁTÁSI KÖTELEZETTSÉG

Gyakran felmerül a kérdés, hogy a szülő írásos kérése, nyilatkozata alapján felmenthetjük-e a gyermeket/tanulót a rehabilitációs tanórai foglalkozások alól, arra való hivatkozással, hogy a szülő megvásárolt szolgáltatással (magánúton) fejleszti gyermekét?

Az Nkt. 4. § 4a. szerint: egészségügyi és pedagógiai célú habilitáció, rehabilitáció: a szakértői bizottság szakértői véleményében meghatározott fejlesztési területekre és a fejlesztéshez szükséges szakemberre vonatkozó javaslat figyelembevételével a sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló egyéni szükségleteinek támogatására, az akadályok leküzdésére, új funkciók kialakítására és a környezeti feltételek optimalizálására irányuló **kötelező foglalkozás**.

A különleges bánásmódot igénylő tanuló iskolai nevelésével és oktatásával kapcsolatos feladatokról, a szükséges fejlesztésekről a szakértői vizsgálat alapján kiállított szakértői véleményben kell rendelkezni.

Amennyiben a gyermek, tanuló vizsgálata során megállapítást nyert, hogy sajátos nevelési igényű, akkor egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs, rehabilitációs ellátásra jogosult.

A köznevelés rendszerében a pedagógiai szakszolgálat által kiállított szakértői vélemény kötelező jelleggel bír, mind a gyermek, tanuló, mind pedig a nevelést, oktatást megvalósító intézmény tekintetében.

Ez egyrészt azt jelenti, hogy a különleges bánásmódot igénylő tanuló konkrét ellátásokra való jogosultsága a szakértői vélemény kibocsátásával keletkezik, vagyis szakértői vélemény nélkül a tanuló nem tarthat igényt a különleges szolgáltatásokra. **Másrészt a tanuló számára a szakértői véleményben előírt fejlesztést a tanuló köteles igénybe venni, számára az ugyanúgy kötelező foglalkozássá válik, mint bármely más tanóra. A nevelést-oktatást végző intézménynek pedig az előírt fejlesztést biztosítani kell a tanuló részére.**

A szakértői véleményben előírt fejlesztéseken túl természetesen a szülő lehetőségei, meggyőződése szerint választhat további, magánúton megvásárolt fejlesztéseket, azok igénybevétele azonban nem mentesíti a tanulót a számára előírt fejlesztésen való részvétel alól.

E kötelező foglalkozás a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet (továbbiakban: Nmr.) alapján **kötelező tanórai foglalkozás keretében valósul meg, így azokról “lemondani” nem lehet, azokon való részvétel kötelező, a távolmaradás hiányzásnak minősül, amit igazolni kell. Ha a tanuló a házirendben foglaltak alapján nem igazolja hiányzását, akkor igazolatlan a távolmaradás.**

IV. ÉRTÉKELÉS, MINŐSÍTÉS ALÓLI MENTESÍTÉS

Nkt. 56. § (1) szerint: *“A sajátos nevelési igényű tanulót, ha egyéni adottsága, fejlettsége szükségessé teszi, a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az igazgató mentesíti*

- a) az érdemjegyekkel és osztályzatokkal történő értékelés és minősítés alól, és ehelyett szöveges értékelés és minősítés alkalmazását írja elő,*
- b) egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből az értékelés és a minősítés alól.”*

(Az igazgatónak a szakértői vélemény alapján határozat formájában kötelező a mentesítést megadnia.)

A pedagógus a tanuló teljesítményét, előmenetelét **tanítási év közben rendszeresen érdemjeggyel értékeli, félévkor és a tanítási év végén osztályzattal minősíti.** [Nkt. 54. § (1)]

1. Mit jelent ez a gyakorlatban?

Ha a szakértői bizottság szakvéleményében:

a) az érdemjegyekkel és osztályzatokkal történő értékelés és minősítés helyett szöveges értékelés és minősítés alkalmazását írja elő, akkor:

- a tanuló bent van az adott órákon
- megírja a dolgozatot
- az értékelés nem érdemjeggyel, hanem szövegesen történik
- a félévi, tanév végi minősítése az adott tárgyakból nem osztályzattal, hanem szövegesen történik

Ha a szakértői bizottság szakvéleményében:

b) egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből az értékelés és a minősítés alóli mentesítést írja elő akkor:

- a tanuló bent van az adott órákon
- megírja a dolgozatot
- a dolgozatot nem értékeljük érdemjeggyel
- a félévi, tanév végi minősítése osztályzattal nem történik meg
- záradékban jelezzük (N., Tl., B.)

2. Gyakori kérdés, hogy a szakértői véleményben foglalt értékelés, minősítés alóli mentesítést a szülőnek kell-e külön írásban kérelmeznie az iskola igazgatójánál?

A kérdésre a rövid válasz: **nem**. A zavart az okozza, hogy a Nmr. 83. § (2) bek. szerint:

„A tanuló, a gyermek, a kiskorú tanuló szülőjének írásbeli nyilatkozatát be kell szerezni

...

*b) a kiskorú tanuló esetén a tanulói jogviszony, kollégiumi tagsági viszony keletkezésével, megszűnésével, a tanulói jogviszony szünetelésével, a tanórai foglalkozáson való részvétel alóli felmentéssel, az **egyes tantárgyak alóli mentesítéssel**, a tanulmányi idő rövidítésével **kapcsolatos ügyekben**.*

E kérdéssel kapcsolatban kérésemre az Oktatási Hivatal a következő állásfoglalást adta:

„A nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet (a továbbiakban: Nmr.) 83. § (2) bekezdésének b) pontja valóban tartalmaz a felsorolásában egy olyan kitételt is, mely szerint „tanuló, a gyermek, a kiskorú tanuló szülőjének írásbeli nyilatkozatát be kell szerezni az egyes tantárgyak alóli mentesítéssel ... kapcsolatos ügyekben, ugyanakkor lex superior derogat legi inferiori elv alapján az Nkt., mint magasabb szintű jogszabály rendelkezése a Nmr. szabályát lerontja.

Kiegészítésképpen jelezzük, hogy az Nkt. fenti kógens szabályozása természetesen azt is jelenti, hogy a szülőnek sincs választási lehetősége, azaz nem nyilatkozhat úgy, hogy az igazgató a szakértői véleményben javasolt felmentést ne adja meg.”

Összefoglalva: nem kell a szülői kérelem beszerzése az értékelés, minősítéssel kapcsolatban, hiszen egyrészt a szülő a szakértői véleménnyel egyetértett, azt aláírta, ami tartalmazta az értékelés, minősítés alóli mentesítési javaslatot, másrészt az Nkt., mint magasabb szintű jogszabály felülírja a Nmr. 83. § (2) bek. b) pontját.

V. AZ ÉRETTSÉGI VIZSGATÁRGYAK ESTÉBEN ALKALMAZHATÓ „MENTESÍTÉSEK” SZABÁLYAI

Nkt. 56. § (1) A sajátos nevelési igényű tanulót, ha egyéni adottsága, fejlettsége szükségessé teszi, a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az igazgató mentesíti

- a) az érdemjegyekkel és osztályzatokkal történő értékelés és minősítés alól, és ehelyett szöveges értékelés és minősítés alkalmazását írja elő,
- b) egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből az értékelés és a minősítés alól.

(2) Az érettségi vizsgán az (1) bekezdés b) **pont szerinti tantárgyak helyett a tanuló - a vizsgaszabályzatban meghatározottak szerint - másik tantárgyat választhat.**

A fentiek alapján amennyiben a vizsgázó mentesül egy kötelező érettségi vizsgatárgy vizsgája alól, úgy maga választhatja meg, hogy a kötelező vizsgatárgy helyett – az iskola pedagógiai programjában megnevezett választható érettségi vizsgatárgyak közül – mely vizsgatárgyból kíván érettségi vizsgát tenni. A választás tehát arra vonatkozik, hogy a vizsgázó döntheti el, hogy pl. matematika vizsgatárgy helyett – az intézmény pedagógiai programja szerint választható vizsgatárgyak közül – melyik másik vizsgatárgyból vizsgázik.

A vizsgázónak az érettségi bizonyítvány kiállításához a kötelező vizsgatárgyakból sikeres érettségi vizsgát kell tennie, vagy ha valamely kötelező vizsgatárgyból erre – szakértői bizottság véleménye alapján – felmentést kapott, úgy a kötelező vizsgatárgy vizsgája helyett egy másik vizsgatárgyból kell sikeresen levizsgáznia.

Összefoglalva: amennyiben a vizsgázót valamely kötelező vizsgatárgy vizsgája alól felmentették, úgy az iskola pedagógiai programjában meghatározott választható vizsgatárgyak közül döntheti el, hogy mely vizsgatárgyból tesz érettségi vizsgát.

Az érettségi vizsgatárgyak esetében adható mentesítések szabályairól részletesen az Oktatási Hivatal honlapján az alábbi elérhetőségen lehet tájékozódni.

https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/erettsegi/erettsegi_SNI_tajekoztato.pdf

